

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Професійна діяльність викладача вищої школи багатоаспектна, вона охоплює наукові пошуки, суто викладацьку діяльність, методичну роботу, виховний та організаційний вплив на студентство, самовдосконалення. Викладач є публічною людиною, все, що він робить, є відкритим для спостереження студентів і їх оцінки. У кожному з напрямів діяльності виявляється або формальне ставлення викладача до неї, або його прагнення здійснювати роботу на якісному рівні. Ці високі вимоги до власної діяльності, креативність, критичність мислення і відрізняють викладача з високим рівнем педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність як характеристика фахівця не зростає сама по собі, вона ґрунтується на досконалому знанні педагогіки, її законів, закономірностей і принципів. «Без передбачення й наукового розрахунку педагогіка схожа на знахарство, а вчитель (викладач), котрий не хоче або не вміє розраховувати, — на неграмотну няньку», — вказував В. О. Сухомлинський.

Найважливіша умова ефективної роботи викладача вищої школи — знання предмета і прагнення до самоосвіти. Умова необхідна, але не достатня. Викладачеві треба не лише удосконалити методи і прийоми викладення лекційного матеріалу, технологію проведення практичних занять, але передусім відточувати свою педагогічну майстерність.

Спеціальні знання предмета і суміжних з ним дисциплін, загальна ерудиція — необхідні компоненти ефективної роботи викладача вищої школи. Але не менш важливі його особові якості — доброзичливість, щирість, відкритість, справедливість, уміння будувати взаємини із студентами на принципах співпраці, але не панібратства. Досвідчений педагог постійно звертає увагу на реакцію, яку викликають у студентів його слова, дії, вчинки і, залежно від цих спостережень, коригує свою роботу. У таких викладачів студенти переживають радість від процесу пізнання і спілкування в атмосфері взаємної поваги. Авторитет такого викладача будується на повазі особи студентів, враховуванні рівня їх знань, терпінні і вірі в їх можливості. Важливу роль у становленні педагогічної майстерності грає ефективне педагогічне спілкування, тобто створення сприятливого психологічного клімату, доброзичливої атмосфери, формуван-

ня позитивних міжособових стосунків у студентській групі. В.А. Сухомлинський підкреслював «Вчення — це не механічна передача знань. Це складні людські взаємини, обмін духовними цінностями, взаємна віддача сердечної доброти, співчутливості».

Ще одним з найважливіших компонентів педагогічної майстерності являється мовна культура викладача. Американський психолог і соціолог Дейл Карнегі, рекомендації якого стали класикою у сфері мовної комунікації, підкреслював: «У нас лише чотири методи контактів з людьми. Про нас судять на підставі того, що ми робимо, як ми виглядаємо, що ми говоримо і як ми це говоримо. Як часто нас оцінюють по тій мові, якою ми користуємося!»

Мовна майстерність — це яскравість, виразність слова, чіткість, логічність і послідовність висловлювань. Це і чіткість дикції, прийнятний темп мови, відповідна гучність звучання. Це і уміння користуватися невербальними засобами мовної комунікації (міміка, жести, поза, погляд). Мова викладача повинна відрізнятися чіткістю, виразністю, ясністю і доступністю викладу. Занадто гучна, галаслива мова не сприяє мобілізації уваги учнів, студенти починають вести сторонні розмови, взагалі увага їх більше відволікається. Неголосна мова створює більше ділову обстановку, примушує студентів краще слухати викладача. Крім того, вона дає можливість в окремих випадках підвищувати тон, і контраст, що виходить, привертає увагу учнів. Така мова дає багату можливість різних інтонацій, що робить її виразнішою.

Отже, рівень педагогічної майстерності викладача вищої школи є важливим чинником навчально-виховного процесу, він позначається на результатах навчання студентів, на формуванні їх як особистостей. У свою чергу, розвиток педагогічної майстерності викладача тісно корелює з його ставленням до себе, вимогами до своєї діяльності, особистісними якостями. Можна вивчити свій фаховий предмет, можна мати систему психолого-педагогічних знань, але це не забезпечить відповідної майстерності. Майстром стає той, хто прагне цього, хто працює, хто осмислює власну діяльність, бо як стверджував К. Д. Ушинський, «передається думка, виведена з досвіду, але не сам досвід».

Література

1. *Бобир О.* Етикет учителя: навч.- метод. посіб. / Олександр Бобир. — К.: Ленвіт, 2004. — 192 с.
2. *Грехнев В.* Культура педагогического общения: уч.-мет. пособ. / В. Грехнев. — М.: Просвещение, 1990. — 128с.

3. *Кузьмінський А.І.* Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її вплив на якість навчання. // Педагогическая наука: история, теория, практика, тенденции развития. — 2010. — № 2.

4. *Пинчук Л.Н.* о педагогическом мастерстве преподавателя высшей школы. // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. — 2010. — № 2 (13), — С. 106-110

5. *Сухомлинский В.* Сердце отдаю детям: автобиограф. повесть / В. Сухомлинский. — М.: Просвещение, 1982. — 215 с.

Тішков Б. О., асистент кафедри інформаційних систем в економіці

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА З РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА

Тенденції у розвитку світової економіки свідчать про широкомасштабність впровадження інновацій у виробничий процес, внаслідок чого відбувається швидке моральне старіння техніки та потреба її заміни на економічніше та більш екологічно безпечне обладнання, що, в свою чергу, потребує висококваліфікованого персоналу. Підготовка майбутніх фахівців вимагає від вищих навчальних закладів реформувати зміст освіти, вдосконалити її організаційну форму і структуру. У даному контексті розробляються різні напрямки, серед яких ключовим є визначення змісту навчальних дисциплін.

Кваліфікований фахівець технічного спрямування, змушений оволодівати науковими основами технологічних процесів, особливостями будови та роботи сучасних машин і приладів. Проте, з ряду об'єктивних причин, студент не може бути підготовлений таким чином, щоб оперувати вже готовим запасом знань, яких буде достатньо для вирішення проблемних виробничих ситуацій. Ситуації в реальній виробничій обстановці надзвичайно різноманітні та складні, а інколи унікальні. Даний факт змушує викладача озброювати студентів глибокими загальнонауковими та спеціальними знаннями для прийняття рішень, а також розвивати їх розумову активність, без якої неможливе вирішення складних і нетипових виробничих завдань. Розвиток пізнавальних здібностей, спостережливості, мислення студентів і вміння застосовувати отримані знання на практиці відбувається в процесі навчання.

Процес навчання зумовлений метою освіти і взаємодією її основних компонентів: змісту навчання; викладання, зокрема навчальної (керуючої) діяльності викладача; вчення, зокрема навчальної (коро-